

Michaela Karolyiho. Poslední léta, která ztrávil v izolovaném kolejním městě v Ohio, dala mu možnost studovati problém rozbití bývalé monarchie ze vzdáleného a neutrálního stanoviska.

Tato publikace by se měla vlastně jmenovati »Jak Habsburkové neměli vládnouti«. Nejenom, že jejich vláda nedovedla nikdy uspokojiti poddané, ale ani jejich systémy nepatřily do přítomného století. Stručně řečeno, problém, který zničil monarchii, byl problém nacionalismu. Autor zabýval se touto otázkou dvacet let a uveřejnil teoretické a praktické návrhy pro rozřešení tohoto problému ve své knize z r. 1912, nazvané v maďarské řeči »Evoluce národních států a problém národnosti.« Monarchie však nikdy nemohla a nechtěla rozřešiti tento praktický problém a Jaszi dnes napsal krásné pojednání, jak národní minority Rakousko-uherska si prakticky uskutečnily své národní snahy.

Celý problém je znám v Evropě dosti dobře, neboť evropská literatura zpracovala otázku zániku monarchie dopodrobna. Americký akademický svět ví však poměrně málo o věci, a tak práce Jasziho se stane nejvýznačnější knihou svého oboru, jaká se doposavad objevila v angličtině. Autor cituje veliké množství evropských autorit a doplnil knihu krásnou bibliografií. Měl k tomu dobré důvody. Jelikož interpretoval určité psychologické zjevy masy, byl nucen demonstrovat, že jeho analyza se nezakládá pouze na osobních náhledech, nýbrž také na přesvědčeních jiných autorit. Z českých autorů najdeme zde Masaryka, Rádlu a Kramáře. Autor se otevřeně přiznává, že nezná slovanských jazyků. Že nevěnuje nám příliš mnoho stránek, je odůvodněno tím, že problém monarchie je analysován jako celek, ve kterém historická atmosféra, centripetální a centrifugální síly, dynamiky centrifugálních sil a irredentism pracovaly k zničení celku. Nejvýznačnější příčiny, které zlomily kohesi starého státu, byly: 1. Vzrůstající národnostní uvědomění národností, které se nemohly konsolidovati a najíti svůj výraz ve ztrnulé struktuře absolutismu; 2. Ekonomický a sociální tlak feudálních tříd, spojených s kapitalismem, které nedovolily rozvinutí produktivních sil národností; 3. Nedostatek jakékoli seriosní občanské výchovy, která by spojila morálně a intelektuálně sobě cizí národy. Konečný úpadek monarchie byl prací tří faktorů: 1. Vědomí národností, že jejich snahy pro zreorganizování habsburské monarchie v jejich prospěch byly bez úspěchu; 2. irredentistická propaganda okolních států, které chtěly získati své národnostní členy ze sentimentálních a imperialistických příčin; 3. Světová válka, která dodala sílu nenávisti mezi národy a dala příležitost neuspokojené inteligenci uplatniti se v diplomatických a vojenských organisacích proti monarchii.

Poslední kapitola je zároveň varováním nástupnickým státům. Že Jaszi je i pro částečnou revisi hranic, je přirozené, jelikož je bývalým občanem Maďarska. Jinak však jeho úvahy vynikají hloubkou a vyhýbají se zbytečnému šovinismu.

Prof. Dr. J. S. Rouček, Centenary Junior College,
Hackettstown, N. J.

THE CONSTITUTIONAL LAW OF THE UNITED STATES. Druhé vydání. Napsal Westel Woodbury Willoughby. (New York: Baker, Voorhis and Company. 1929. 3 svazky. (\$ 36.00).

Jedná se o druhé revidované, vydání knihy prof. Willoughbyho; první vyšlo roku 1910. Originální edice měla své jméno v odborných kruzích Ameriky, jelikož i po 19 letech zaujímal nejvýznačnější místo (mimo jednu výjimku) v politické a v právní literatuře. Nové opravené vydání zaručuje tedy vůdčovství v tomto oboru, přes to, že kritice lze vysloviti některé pochybnosti.

Již jméno autorovo zaručuje význačnou práci. Tento profesor John Hopkins University, kde je hlavou oddělení politických věd, je vědecky činným již velmi dlouho. Jeho významné práce jsou: *The Nature of the State*, 1896; *The American Constitutional System*, 1904; *The Fundamental Concepts of Public Law*, 1924. Jeho metoda byla kopií analytické metody Austinijovy školy.

Poslední jeho kniha je asi dvakrát tak veliká jako první vydání spisu. Ze dvou svazků o 65 kapitolách a asi 1.400 stranách, vyrostlo dílo 3 svazků; 105 kapitol a asi 2.100 stran.

Prof. Willoughby snad ani nechtěl napsat kritickou studii, kterou zajisté jeho práce není. Je to vlastně encyklopedie a kompilace právních rozhodnutí amerických soudů. Není si ani možno před-

staviti, že by existoval některý předmět americké ústavní jurisdikce, který by nenašel zmínky v těchto třech svazcích. Přes to ale každý předmět (s menšími výjimkami) je popsán jako předmět *de facto*, bez obsáhlejších kritických poznámek.

Kdo zná složení Nejvyššího Federálního Soudu, zajisté nebude moci souhlasiti s tímto výrokem: „With comparatively few exceptions . . . the Supreme Court has held a liberal view with regard to the propriety of the police laws which have come before it for examination.” (S poměrně málo výjimkami . . . Nejvyšší Soud měl liberální názory, pokud se týče působnosti policejních zákonů, které zkoumal.) Prof Willoughby zapomněl se zmínit o takových případech, jako *Adkins V. Children's Hospital*. Jestliže názory soudu v tomto rozhodnutí representují »liberální« názory, pak soudce Holmes je bolševikem.

Dobře jsou propracovány kapitoly týkající se moci kongresu nad federálním obchodem. Autor napsal pěkné resumé zákonodárství kongresu, které v poslední době velmi rozšířilo federální moc v každém směru.

Jako příručka je kniha nepostradatelná.

Prof. Dr. J. S. Rouček.

EDWARD A. FILENE: PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE. Nástin budoucích změn v americkém obchodu a průmyslu. Školy vševedné sv. 26. Nákladem »Sfinx« v Praze 1929. Str. 207 za Kč 20.—.

»Otázky zdokonalení výrobních metod s otázkami racionalisace výroby, otázky nové organizace odbytu a nových metod obchodní politiky zaměstnávaly naše činitele vždycky velmi opravdově a zaměstnávají vlastně dosud.« praví Dr. Edvard Beneš v předmluvě k českému vydání zajímavé knihy Filenovy. A pokračuje: »Jen tak podaří se nám jako státu a národu vklíniti se s úspěchem do hospodářské organizace poválečné Evropy, což je a zůstane pro náš stát jednou z podstatných podmínek jeho rozvoje, ba jeho svobodné existence. . . Domnívám se, že idea Edwarda Filena zasluhuje u nás stejné pozornosti, jakou jsme až dosud dovedli věnovati i jiným ideám a podnětům vztahujícím se k otázkám hospodářské organizace a výroby, a že má pro nás zejména zvláštní význam úloha, kterou v rámci této nové organizace připisuje Filene otázkám sociálním a otázkám demokratisace hospodářského podnikání a hospodářských podniků. Nezapomínali jsme u nás nikdy na dělníka jako nejpodstatnějšího činitele výroby ať průmyslové či zemědělské, šli jsme od počátku v čele sociálně-politického pokroku a nebáli se ani počinů směřujících k budování základů hospodářské demokracie v zájmu dělníka. . . Z těchto všech důvodů je Filenova kniha ukazovatelem nových cest představitelům hospodářského podnikání a může býti předmětem velmi intensivních úvah našim teoretikům i praktikům. Zasluhuje jistě, aby byla s ní seznámena také naše hospodářská i politická veřejnost.«

Jaká jest hlavní idea knihy Filenovy, jaké plodné podněty přináší do našeho života hospodářského, čemu může se z ní učiti pro praxi politik? »Hlavní myšlenka celé této knihy jest, že dobrá sociální politika je nejjistější zdroj velikého a stálého zisku« (str. 36), praví Filene. A jako obchodník vychází při svých úvahách, prostých všeho zbytečného teoretisování, od obchodní praxe a každodenních zkušeností, jichž nabývá praktik se světovým rozhledem. Pravým cílem obchodu není podle něho vydělávat peníze, nýbrž sloužiti veřejnosti a *nejlepší* způsob obchodování je *nejspravedlivější* obchodování; neboť jen tak právě moderní obchodní soustava bude i inspirací i nástrojem sociálního pokroku, kterého se v budoucnosti nedobude zničením obchodní soustavy, nýbrž jejím dalším a jemnějším rozvojem. Od nynějška musí obchod pracovati ve světě, kde dobrá obchodní politika bude také dobrou politikou sociální. Nový hospodářský a sociální stav, výsledek rostoucího industrialismu, rostoucí spletnosti života a rostoucí vzájemné závislosti složek společnosti na sobě, neobyčejný hospodářský zmatek při přechodu, do kterého válka uvrhla svět, a zejména nedávno se probudivší duch práce, to vše hlásá, že obchod v budoucnosti nemůže býti komerčně zdárný, nebude-li sociálně zdravý. Obchod-